

Karl Ronne

Søren Hansens optegnelser findes hos hans sønnesøn, Carl Ellekilde Nielsen, Gerlev, der velvilligt har lånt dem ud til gennemarbejdning. De findes i en lille notesbog, der i al fald delvist er ført som dagbog og måske derfor mindre sammenhængende. Enkelte ændringer i teksten er derfor foretaget, forhåbentlig dog uden derved at ændre dens oprindelige præg. Den er kommenteret på samme måde som de foregående optegnelser.

Søren Hansen var født i Gerlev i 1835 på den ejendom, som endnu er i sønnesønnens besiddelse. Af hans afregningsbog for menig Søren Hansen, Gjerløv, af 4. Inft. Regiments 8. Kompagni fremgår det, at han har været indkaldt til militærtjeneste fra 31.-5. 1858 til 18.-9. 1859.

Den 27.-11. 1863 er han atter blevet indkaldt, og fra 12.-12. til 25.-1. 1864 lå han på lazarettet i Egernførde. Afregningen sluttet med 29.-6., da han blev taget til fange ved tyskernes overgang til Als. Dermed begynder hans beretning.

Denne bog tilhører mig
Søren Hansen
4. batalion, 8. compagni, 490

Den 29. Juni 1864 om morgenen kl. 21½ blev jeg blæst op, fordi Prøjerne var gaaet over Alssundet,¹⁾ Det gik farligt til og det varte ikke længe føren vi to var taget til Fange og saa motte vi stop. Nu var det forfærdeligt at se, vorledes det gik til ovre ad Alssundet til, jeg tror knapt at to Hundre Baade forslog, at de havde til at sædte Folk over paa. Jeg kom snart over paa den anden side og nu motte jeg jo blive dær til di fik fangen nogen Flere, og det varte ikke længe. Saae motte vi til at masere til Graasten, der var to miil. Der blev vi opvartet med Midags Spise men det smagte mig ikke regte godt for jeg var ved et daarlig Humør, for di Fleste Folk, der saae os, Raabde efter os: See, der er de Danske (ulæseligt skældsord) saa det klang jo ikke godt i mit Øre. Og der var mange af di der var tagen til Fange, som var Slesviger og di sang en Vise: Slesvig Holsten meer umslungen, og di havde revet deres Cokarde af deres Felthuer, for di var Rigtig Tøske. En Mand paae Veien fra Alssundet til Graasten, som var Dansksindet, kom med det Danske Flag i Haanden. Prøiserne de sagte floux til ham, om han ville tage det til side, for ellers skulde di nok hjælpe ham med det, men han svarede dem, at den Dag skulde di aldrig leve, at di skulde tage det fra ham, for han havde ikke stjolden det. Saae kom vi ind paa hans Mark og holdt Vil, og han kom baade med Øl og Mælk

Karl Ronne

til os, saae meget vi kunde drikke. Saae maserede vi til Flensborg, der motte vi ind i Kerken, men der blev vi beværtet brilliant, for Borgerne viste ikke al det gode, som di kunde

*Portræt af Søren Hansen og hustru, Gerlev.
(foto hos parc. Carl Nielsen, Gerlev).*

gøre mod os, for al det Røget Flæsk og bayersk Øl og fiint Brød de kom med om aftenen, det var mere end nogen skulde tro. Om Morgenen tidligt begønde di at komme med Kaffe og varm spise og det blev ved lige til vi Rejste. Den næste Morgen kl. 6 kom vi paa Jernbanen til Hamborg, der blev vi beværtet meget godt, men der vi maserede igjennem Altona robte di efter os og skældte os ud for nogen store Svinebæster

Optegnelser fra krigen 1864

og nogen Danske Tyveknægte, og det lød jo ikke godt i vores Øren. Men efter at vi var kommen ud af Holsten Grund var der aldrig nogen som fornærmede mig ei heller nogen af mine Kamerater. I Hamborg var vi kun en Nat saae kom vi paa Jernbanen til Berlin, dær fik vi varm Mad. Dengang var kl. 8 og kl. 11 om Aftenen skulde vi paa Jernbanen igjen.

I de Timer stod vi ved Banegaarden. Der var saa fuldt af Folk saa det var farligt at see, men di var meget Flinke.

Kl. 11½ reiste vi fra Berlin. Borgerne her af Byen brente Baifakler for os og di robte Hura for di brave Danske, og det blev di ved med en halv Time, saa det var da smugt af dem, da det var deres Fjender.²) Saa kørte vi hele Natten og til kl. 1 om midagen, saa det var en lang Tur, der var 82 Mand fra Hamborg. Nu er vi kommen til den Bye som vi skulde. Der blev vi ført til Raadhuset og fik Middagsspise og saa kom vi paa Caserne. Der blev vi indkwateret 12 Mand til ver Stue og en Seng af Jern til ver Mand, og det tog vi godt til Takke med, for vi var ikke vant til at komme i Sæng. Dagen efter blev vi ført til Raadhuset igjen og skulde have Middagsspise men det smagte mig ikke for Slesvigerne gik og opvartede os. Det var vi ikke van til, men vi motte jo have noget i os for Sult. Men nu faar vi forplejningspenge og koger selv. vi faar 6 sk i Danske Penge om Dagen til Midagsspise, saa det er kun lit, men vi maa være glad for det. Det var den 4. Juli vi kom hertil, det var en Søndag. Den Første Uge blev vi ikke forlangt til noget, men den anden Uge motte vi paa Arbejde ver Formedag fra 6 til 11, saa det var ikke saa strengt.

Men nu er der kommet Ordrer at vi skal til Østeriget. I Dag Mandagen den 17. Julig kom vi til at reise. Vi stillede i Casernegaarden om Morgenen kl. 3 og maserede til Bane-
gaarden. Vi kørte da til kl. 2 efter midag da vi naaede den

Karl Ronne

første Stad som hørde til Østeriget. Der motte vi saa staae af, og saa blev vi ført ud paa en Græsmark, hvor der mødte en hel del Folk med Midagsspise. Maden var meget god, men det var ikke Sællandsk Mad. Det kaldes Suppe, men det var verken Suppe eller Kaal. Jeg tog det ind for gode Varer for jeg var døgtig sulten. Saa gik vi der og drev omkring til kl. 5. Saa kom vi paa Banen igen og skulde videre fordt. Vi kørte saa hele den Nat til en Bye, som hedder Lundenborg,³⁾ der motte vi af. Hver mand fik tre smaa Brøder, saa maserede vi derfra til en Bondebye, som hedder Poselitz. Der kom vi ind paa en Krolade og blev trakteret med Midagsspise. Inden vi spiste fik ver Mand en hel Bayer, og da vi saa havde spist fik ver mand en del Vin og ver 4 Cigare. Det var Byens Folk, som kom med det, saa det kan man sige var brilliant. Den 20. om morgenen maserede vi vider fort og kom til en bye med Navnet Zerim. Jeg kom ned paa Casernen, der var 25 Mand paa en Stue. Det er her en stor, smuk Bye, Dina Floden gaar tæt op til Byen. Den 31. Juli var jeg til Fæst i en Have nede ved Floden. Jeg morede mig for Træffeligt som Tilskuer, for de dansede paa aaben Mark paa den bare Jord. Der var mange smukke Piger med store Krinolinger. Jeg og Peer og Anders var da saa heldige, at der var 4 sevilde Herre, som gav os ver saa megen Viin vi vilde drikke.⁴⁾ Den 7. August var jeg til Bal i Byen. Vi fik lige saa meget Bayer vi vilde drikke, der var Dans og Musik hele Eftermedagen, og Sang.⁵⁾

Optegnelser fra krigen 1864

Noter til Søren Hansens optegnelser:

- 1) Den 29. juni 1864 gik tyskerne fra velforberedte stillinger ved Sottrup skov over Alssund til Arnkiels øre på Als. Herunder blev Søren Hansen taget til fange.
- 2) Festlighederne i Berlin må have haft en helt anden årsag, de kan have haft forbindelse med den vel overståede erobring af Als.
- 3) Det har ikke været muligt nærmere at lokalisere, hvor i Østrig fangerne opholdt sig, men andre fangeberetninger bekræfter, at danske fanger virkelig blev ført så langt bort.
- 4) Også denne sidste skildring bekræfter fuldtud, at Søren Hansen har oplevet det festlige Østrigs »Wein, Weib und Gesang«.
- 5) Søren Hansens afregningsbog udviser den endelige opgørelse foretaget af intendant Smidt, Præstø, d. 21.-9.1864. Da må han altså være kommet tilbage til sit hjem.

Oplysningerne om Hans Nielsen skyldes især parc. Ax. Henriksen, Sludstrup, som bevarer flere minder om ham.

For velvillig bistand takker jeg hr. kustode H. C. Petersen, Sønderborg slot.